

Spolupráce taktických kateder vojenských akademii s vojsky - efektivnost vědecké práce

Plukovník

doc. ČSc Václav Fládr

Ve svém příspěvku k nastávající konferenci o vědecké práci v armádě chci pojednat o jednom z podstatných problémů vědecké práce na taktických katedrách Vojenské akademie Antonína Zápotockého a to o nutnosti rozšíření vědeckého kolektivu katedry o vědecké spolupracovníky od vojsk.

Všechny směrnice, nařízení a nakonec i sám život ukazuje, že do vědecké práce v naší armádě má být zapojeno co nejvíce příslušníků armády. To je jistě správný požadavek, ale nelze z něho dělat závěr, že každý důstojník a na každém pracovišti musí vědecky pracovat. Tedy nelze všem rovnoměrně ukládat k řešení vědecké úkoly. Pro vědeckou práci je třeba vytvořit podmínky.

Potřebné podmínky nelze zabezpečit všude, ale jen na určitých pracovištích a těm říkáme vědecká pracoviště. O jaké podmínky jde? Nebudu je rozebírat, protože samy o sobě tvoří nové téma příspěvku k vědecké konferenci. Stručně řečeno vědecké pracoviště musí mít aktivní a pokud možno vyškolené vědecké kádry schopné pracovat v daném vědeckém oboru, musí mít zabezpečenu možnost širokého studia, přirozeně vyhrazen čas na vědeckou práci, ověřování si teoretických myšlenek v praxi, musí vytvářet, shromažďovat a vyhodnocovat poznatky a zkušenosti a dovést jasné daný úkol do jeho cíle.

Vědecká pracoviště budou tedy různá co do problematiky. Pro řešení taktických a operačních problémů by měla být vědecká pracoviště na taktických a operačních katedrách Vojenské akademie Antonína Zápotockého. Tím nechci říci, že kromě kateder vojenských akademii by nemohla existovat jiná vojenská vědecká pracoviště. Máme jich v naší armádě již řadu a to jednak na vojenských akademích, například výzkumná pracoviště VA AZ, dále u složek MNO, výzkumná a zkušební střediska druhů vojsk a správy MNO a řadu dalších výzkumných pracovišť, zvláště pak v oboru lékařských věd. Vědecká pracoviště se mohou zřizovat jako stálá a to podle mého názoru především na katedrách vojenských akademii nebo dočasná, která mají své trvání jen pro splnění určitého konkrétního úkolu.

Stranický aktiv organizovaný MNO/HPS v roce 1958 k otázkám vědecké práce v armádě mimo jiné doporučil, aby za střediska vědecké práce v armádě byly hlavně považovány katedry vojenských akademii a je-

jích vědeckopedagogické kádry. Také ve „Statutech“ vojenských akademii jsou katedry již vedeny jako střediska vojenskovo vědecké práce, která si pak nutně vytváří svá vědecká pracoviště.

V dalším bych chtěl upozornit na potřebu úzké spolupráce taktických kateder s vojsky v otázkách vojenskovo vědecké práce jako nutnost, aby se taktické katedry mohly skutečně stát střediskem vojenskovo vědecké práce v armádě. Rozeberu problémy vědecké práce na katedrách a u vojsk a pokusím se dojít k závěru, jak by tato práce měla být organizována a prováděna, aby se stala skutečně efektivní.

Na katedrách se vědecky pracuje již řadu let. Ovšem výsledky vědecké práce jsou zatím méně uspokojivé. Vědecká práce na taktických katedrách není doceněna, není zabezpečena a dělá se jako něco navíc, co příslušníky kateder zatěžuje při vlastní pedagogické práci. Zájem zadavatelů vědeckých úkolů o vědeckou práci kateder je malý, úkoly jsou z velké části zadávány bez hlubokého uvážení, anotační řízení nejsou vždy plně doceněna, materiální zabezpečení je slabé, cíl práce není vždy jasný a lhůty na splnění úkolu mnohdy nezabezpečují rozvinutí vědecké práce. Není cílem mého příspěvku tyto potíže rozebírat.

Nedostatků jsou však i na katedrách. Málo se studují existující prameny, nevědou se diskutovat o vědeckých problémech, vědecký styk se spřátelenskými zahraničními vědeckými orgány prakticky chybí. V současné době se postupně lepší kádrové obsazení kateder. Usnesení vlády Československé socialistické republiky z 12. října 1960 číslo 929 aplikované na působnost v oboru ministerstva národní obrany toto zlepšování kádrové situace ještě posílí, bude-li uvedeno v život v plném rozsahu. Lepší se postupně i metodika zpracování vědeckých úkolů na katedrách a to s postupným získáváním zkušeností v této oblasti. Je třeba zdůraznit, že katedra nemůže pracovat na řadě vědeckých úkolů jako dosud, kdy má za rok 3,5 až 8 vědeckých úkolů, ale jen

na tolika úkolech, na kolik stačí síly katedry.

Hlavním nedostatkem na katedrách je získání času na vědeckou práci, která se přirozeně na těchto katedrách nedá odtrhnout od práce pedagogické. Vědecká práce není prací mechanickou a nedá se také naplánovat tak, jako například tělesná příprava každé pondělí od 14.30 hod. do 16.30 hod. Pro zlepšení vědecké práce nutno uvolňovat z výuky na určitou dobu potřebný počet učitelů, kteří se problémem vědeckého úkolu zabývají. Každý může namítnout, že toto je věc katedry a má, respektive v budoucnu bude mít, pravdu. Uvolňování učitelů z výuky vyžaduje určitou stabilizaci výuky, avšak se učitelé mohli vzájemně zastupovat. Zatím je to těžko řešitelný problém.

Pro vědeckou práci musí být rovněž zabezpečeny alespoň nejzákladnější otázky duševní a pracovní hygieny. Naše význačné osoby v oblasti psychologie se touto otázkou vážně zabývají a například profesor Henner tvrdí, a právem, že člověk vydrží denně pracovat více než 8 hodin, i 12 hodin, a to řadu dní za sebou a neumí se, jsou-li pracovní podmínky dobré. Naopak po 6hodinové denní práci přichází únava, kde dobré pracovní podmínky nejsou zajištěny. Je přirozené, že nelze ztotožňovat ztěžování pracovních podmínek při výcviku, kde je to nutné, s vědeckou prací, kde je to škodlivé.

Na taktických katedrách Vojenské akademie Antonína Zápotockého jako vědeckých pracovišť se v současné době plní, a to ještě s obtížemi, jen jedna část vědecké práce, teoretické zvládnutí problémů, rozpracování myšlenek v závěry. Chybí však ověření myšlenek v praxi, což je nezbytně nutné u každého vědeckého pracoviště. Už z toho tedy plyne, že taktické katedry, chtějí-li být opravdu střediskem vědecké práce, musí se opírat o praxi, to znamená o vojska, nebo-li musí být pro vyřešení vědeckého úkolu doplněny kolektivy důstojníků od vojsk.

Jaká je situace u svazků, útvarů a jednotek? Z předcházejícího je jasné, že svazky, útvary a jednotky nejsou a za daného stavu ani nemohou být vědeckým pracovištěm. Nelze však vyloučit zřízení dočasných vědeckých pracovišť u některého útvaru, které by pak přirozeně muselo odpovídat všem podmínkám, kladeným na vědecké pracoviště, mělo-li by úspěšně pracovat.

Současné vědecké kroužky, pokud u některých útvarů a svazků jsou zřízeny, nelze zaměňovat za vědecká pracoviště. Tím nechci říci, že by soudruzi od svazků a útvarů se nemohli podílet na vědecké práci. Naopak, je třeba těchto soudruhů využívat

jako snolupracovníků některého vědeckého pracoviště. Na vedení samotného vědeckého úkolu nemají ani dostatek času, zkušeností a ani možností teoreticky zkoumat komplexní problémy a přicházet ke konkrétním závěrům. Rovněž většina z nich nutně chybí znalost metodiky vědecké práce. Věřím, že uvedená skutečnost bude správně chápána.

U našich svazků útvarů máme řadu zkušených a výtečných velitelů a náčelníků, kteří ve velmi krátké době se mohou zapracovat jako zdatní vědeckí pracovníci, ale třeba jim proto poskytnout čas, který jim chybí přirozeně daleko více než příslušníkům kateder na vojenských akademích. V současné době jsou kdykoli schopni přispět k řešení vědeckých úkolů formou předání praktických zkušeností daného problému a to je velmi důležité.

Vědecká práce, jak již bylo zdůrazněno, nekončí teoretickým rozбором. Myšlenky vědecké práce je třeba ověřovat, zdokonalovat a upřesňovat v praxi. Zde pak mohou důstojníci od vojsk uplatnit ve vědecké práci své připomínky, zkušenosti a upřesnit teoretické závěry v praxi. Rovněž v dalším období vědecké práce, při rozboru jednotlivých problémů na vědeckých konferencích, pracovních poradách apod. se mohou důstojníci od vojsk plně zapojit do vojensko-vědecké práce. Na vědecké práci se bude tedy podílet co nejvíce našich důstojníků, ne však chaoticky, nadohoda, ale pod cílevědomým řízením vědeckého pracoviště. Příslušníci vědeckých pracovišť pak zkušenosti důstojníků od vojsk plně využijí, zkonkretizují a dovedou do nutných závěrů vědecké práce.

Z uvedeného tedy plyne, že svazkům, útvarům, jednotkám by neměly být zadávány samostatné komplexní úkoly vědecké práce, ale že by příslušníci těchto jednotek byli zapojováni jako spolupracovníci vědeckých úkolů u některých vědeckých pracovišť. Vědecké kroužky u útvarů věst nadále, ale ne jako vědecká pracoviště.

Shrme-li tedy podmínky a činnost v rámci vědecké práce na vědeckých pracovištích, hlavně mám na mysli taktické katedry Vojenské akademie Antonína Zápotockého a u vojsk, dojdeme k závěru, že postup vědecké práce by mohl být následující:

Zadavatel vědeckého úkolu, zpravidla nadřízená složka MNO, zadá úkol v souladu s perspektivním plánem vědecké činnosti v naší armádě příslušné taktické katedře jako vedoucímu řešiteli úkolu. Určí cíl práce, časové rozložení na jednotlivé údobí, jak bylo již v příspěvku uvedeno, materiální zabezpečení a stanoví dobu anotačního ří-

zení. Na tato anotační řízení připraví katedra návrh anotace i s jmény jednotlivých zpracovatelů, včetně důstojníků od vojsk.

Po rojedenání a schválení anotace anotační komisi bude na katedře kolektiv pracovat na teoretickém rozboru vojenskovo-vedecké práce a u vojsk budou se shromažďovat praktické zkušenosti k jednotlivým dílčím problémům vědecké práce. Ve stanovenou dobu, která musí být zabezpečena v plánu nadřazené složky, se vědecký pracovní kolektiv, to znamená, jak určení příslušníci katedry tak i důstojníci od vojsk, sejde na katedře a upřesní myšlenky, provede hlubokou diskusi a rozbor a potřebné závěry. Délka doby k řešení bude záviset od složitosti problému a mohla by se pohybovat od několika týdnů do několika měsíců.

Dále by následovala vědecká konference k zadanému vědeckému úkolu, řízená příslušnou složkou MNO jako zadavatelem. Na této konferenci by se vyjádřila k řešeným problémům větší skupina odborníků. Na základě přijatých připomínek z konference by

se vědecká práce doplnila a podle obsahu práce zpravidla přezkoušela v praxi, u vojsk. Budou-li praktické výsledky uspokojující, musí se výsledky vědecké práce jasně projevit v životě armády a to v otázkách organizačních, výcviku, řádech, metodice apod.

Uvedeným způsobem řešení vědeckých úkolů bude podle mého názoru co nejefektivněji využito všech vědeckých pracovníků, do vědecké práce bude zapojen co nejširší okruh zpracovatelů, taktické katedry Vojenské akademie Antonína Zápotockého se stanou skutečným střediskem vědecké práce a výsledky vědecké práce budou jistě úspěšnější než doposud.

U nás všech je třeba vážnějšího přístupu k vědecké práci. Musíme více studovat, umět využívat knihoven a všech pramenů, i cizojazyčných, správně hodnotit dostupnou literaturu a jiné studijní materiály. Nutno více diskutovat o vědeckých problémech se svými spolupracovníky. Zlepšit sebekritiku v našich znalostech a nesmířitelně odhalovat vše to, co vědeckou práci brzdí a ztěžuje.

Jsem si vědom, že jsem nevyčerpal všechny otázky zadaného problému. Také to nebylo cílem tohoto krátkého článku. Článek splní svůj účel, jestliže čtenáři pochopí uvedené myšlenky, prodiskutují je a vyjádří se k nim na připravované vojenskovo-vedecké konferenci MNO-GŠ.

Některé otázky statistiky ve vojenskovo-vedecké práci

Podplukovník

CSc Michal Kodrň

Pro podstatné zkvalitnění vojenskovo-vedecké práce má velký význam rozvíjení a konkrétní rozpracování forem a obsahu statistické metody.

V současné době jistě již není pochyb o tom, že statistika ve vojenskovo-vedecké práci je jedním z nejrealnějších podkladů pro objektivní zhodnocení kvantitativního i kvalitativního stavu ve všech oborech vojenskovo-vedeckého bádání.

Důležitost a obecné zásady statistické metody ve vojenskovo-vedecké práci jsou všeobecně uznávány a vcelku rozpracovány, např. v knize kolektivu sovětských autorů pod vedením gen. mjr. CSc P. G. Grigoren-

ka.¹⁾ Operační správa pohotově a záslužně vydala překlad hlavních kapitol této knihy, mezi nimiž zaujímá důležité místo kapitola o statistické metodě ve vojenskovo-vedeckém zkoumání.²⁾

První kroky k tomu, aby statistická metoda ve vojenskovo-vedecké práci našla v naší armádě odpovídající místo, byly tedy učiněny již tím, že jsme si uvědomili její důležitost.

Provedeme-li totiž rozbor některých vojenskovo-vedeckých prací minulých let, je jasně vidět, že kvalita prací a zejména jejich praktická použitelnost, klesá nebo stoupá úměrně s tím, do jaké míry se teoretic-

¹⁾ Gen. mjr. CSc P. G. Grigorenko a kolektiv „Metodika vojenskovo-vedeckého zkoumání“, vydavatelství MO SSSR — Moskva 1959.

²⁾ GŠ — čs. lidové armády — OS 1960 — Metodika vojenskovo-vedeckého zkoumání — překlad hl. I. — IV.